

DEBÜT-DÍJ

Keszeg Vilmos

A 2017-es évre vonatkozó pályázatok értékelése (12. díjkiosztás)

Örvendetesnek tekintjük, hogy az egyetemi és doktori tanulmányait az 1989-es romániai változásokat követően végzett/végző generáció jelen van a tudományos életben. Tudományos pályán keresi a helyét, alapkatásokat kezdeményez és végez, konferenciákat, szakmai rendezvényeket szervez, kutatási eredményeit publikálja. Ennek az ifjú generációnak a jelenléte tapasztalható az EME konferenciáin, felolvasóulésein, az *Erdélyi Múzeum* hasábjain. A tudós társadalom újratermelődése egyaránt tapasztalható az irodalom-, a nyelvészet-, a történet-, a néprajztudomány területén.

Az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya meg van győződve arról, hogy az új generációnak a romániai magyar tudományos életben helye van, amit felkészültsége, munkája alapján érdemelt ki. A szakosztály választmánya azzal a szándékkal írt ki 2006 tavaszán Debüt-díjat, hogy kiosztása évről évre alkalmat teremtsen arra, hogy a figyelem e tudósgeneráció tagjaira, annak friss teljesítményeire irányuljon, hogy e teljesítmények egy ilyen utólagos számvetés keretében is beépüljenek a köztudatba. A felhívás szerint a díjat az EME azon tagjai pályázhatják meg, akik a közelmúltban kötet, tanulmány publikálásával, egy kiadvány tudományos igényű gondozásával, egy szakmai rendezvény megszervezésével stb. léptek be a tudós társadalomba.

A 2017-es évre négy pályázó nyújtotta be pályázatát.

Balla Lóránt pályamunkájának címe *Csete István kéziratok prédikációi és Gyalogi János-féle kiadásai. Eredetiség, fordítás, közvetítés a kora újkori prédikációkban*, 2017-ben jelent meg az Egyetemi Műhely Kiadó (Bolyai Társaság) gondozásában 2017-ben, a Doktori Dolgozatok sorozat 20. darabjaként (lektor Bartók István).

A 379 oldalas könyv a kor intézmény- és prédikációirodalom-történetébe helyezi az 1648–1718 között élt jezsuita prédikátor, Csete István életművét, valamint szisztematikusan tematizálja az ezzel kapcsolatos kutatástörténeti kérdésfelvetéseket és a szerző kutatásainak eredményeit. A prédikátor a kor több fontos kihívásának tett eleget (összefonódó egyházi és közéleti feladatok); 1682–1700 között Erdélyben élt; életművét 1680–1708 között alkotta meg. A szerző körültekintően ismeri Csete István korát, figyelmét elsősorban erdélyi tartózkodásának idejére összpontosítja. Az életmű legsajátosabb jellemzője az, hogy hosszú időn keresztül a kortárs és utód, az életrajzát elkészítő és az életművét megjelentető Gyalogi János prédikátor által megkonstruált képben élt a köztudatban. A kötetnek – az életpálya és az életmű

bemutatása mellett – legizgalmasabb kísérlete a két prédikátor szerepének különválasztása a fennmaradt korpuszban.

A kontextualizáló bevezető után a szerző Csete István életrajzát rekonstruálja (30 oldal), majd további fejezetekben hagyatékát (25 lap), prédikációit és a magyar szentekkel kapcsolatos beszédeit (65 lap), prédikációinak szemléletét (45 lap) foglalja össze. A következő két fejezet a két életmű Gyalogi János munkahabitusza miatti interferenciáit tárja fel, két lépésben: az összefonódás formáit mutatja be, majd kísérletet tesz a két prédikátor szerzői arculatának különválasztására. Az utolsó fejezet (15 oldal) a két szerző „négykezes” prédikációs könyvének sajátosságait foglalja össze. A kötet összegzéssel zárul, majd ezt követi a 75 oldalas apparátus (irodalom, mutató, szemléletőanyag).

A kötet fülszövegében Bitskey István és Bartók István elismerően véleményezik a szerző munkáját. A pályázathoz ajánlást írt Gábor Csilla egyetemi tanár: az elvégzett munka volumenét és szakmai újdonságait méltatja. Ezek közül a következőket emeljük ki: a kéziratok bemutatása, a Csete Istvánról élő kép összegzése és újraértelmezése, a két prédikációs szerző szemléletének összevetése, a nemzetsors és a regionális identitás motívumainak azonosítása.

Fodor János pályamunkája a *Bernády György. Politikai életrajz* címet viseli, megjelent a Lector Kiadó, a Dr. Bernády György Közművelődési Alapítvány és az Erdélyi Múzeum-Egyesület gondozásában, 2017. 255 oldalas monografikus munka (szaklektor Romsics Ignác). A polgármester, városépítő-politikus Bernády György pályáját 7 fejezetben foglalja össze, közülük öt fejezet a közéleti szerepeit rekonstruálja (polgármester, főispán, politikus) (26+53+20+34+43 oldal), a romániai és magyarországi levéltárak forrásai, a sajtó felhasználásával. A kötetet eligazító függelék és képmelléklet zárja.

A pályamunkát Romsics Ignác egyetemi tanár, akadémikus ajánlja. Értékeléséből a forrásbázis „lenyűgöző” volta miatti elismerést emeljük ki, valamint az értékelés összegző mondatát: „a szorgalmas forrásfeltárásnak, az alapos forráskritikának, az áttekinthető szerkezetnek és a logikus vonalvezetésnek egyaránt köszönhető, hogy a biográfia a legmagasabb akadémiai követelményeknek is megfelel.”

Miklós Alpár pályamunkája 2017-ben jelent meg *Idegen utazók Erdély és Máramaros sóbányáiban (18–19. század)* címmel, az *Emberék és Kontextusok* sorozat 14. köteteként, az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadásában. A 427 oldalas kiadvány alapkutatás, egy eddig figyelmen kívül hagyott forrást azonosít, tár fel és elemez: erdélyi és máramarosi sóbányák látogatásának leírását. A kutatás célja a születő turizmus első nagy korszakának adatolása, ezenbelül pedig a turizmusirodalom funkcióinak, beszédmódjainak és műfaji sajátosságainak vizsgálata, valamint a sóbányászat-technika sajátos perspektívából való láttatása. A szerzői figyelem horizontjába társadalom-, ipar- és gazdálkodás-, utazás-, művelődés- és mentalitástörténeti kérdések épülnek be. A vizsgált korszak az 1700–1890 közötti időszak, a szövegek a címben jelzett régió 8 sóbányáját mutatják be. A kötet bevezetőjét követően az első, terjedelmes (132 oldal) fejezete magyar nyelvű és a szerző által magyar nyelvre fordított utazástörténetek szöveggyűjteménye. Ezt követi a szöveggyűjteményben közölt utazástörténetek nyomvonalainak és térképeinek, a következő fejezetben pedig az utazók, ezt követően a vizsgált sóbányák keresettségének gyakoriság és finalitás szerinti bemutatása. (A három fejezet 62+36+16 oldal terjedelmű.)

A kötet következő két fejezete (36+34 oldal) különböző „kontextusok” szerint értelmezi a forrásokat (a térség ásványtani-földtani feltárása, a sóbányák megközelíthetősége és a só kitermelése, utazásmódszertanok és utazási habitusok, az utazás divatja, a szabadidő-kultúra

kialakulása és differencializálódása, a sóbánya-látogatások forgatókönyve és narratív reprezentációja). A kötetet 80 lapnyi magyarázó apparátus, melléklet zárja. Ez egészül ki az 1608 lapalji jegyzettel.

A pályázatot támogató Michalkó Gábor tudományos tanácsadó, egyetemi tanár feltétlen elismeréssel nyilatkozik a szerző munkájáról (témaválasztás indokoltsága, módszertani és elméleti kérdések reflektáltsága, az utazástörténeti és biografikus adatok jelentősége, a nyomvonalterképek fontossága, az értelmezés diszciplináris sokszínűsége). Összegzésként ezt írja: „A kiadvány szakkönyvként és tankönyvként is kiválóan hasznosítható a földrajz-, a néprajz-, a történelem- és a gazdálkodástudományokban egyaránt.”

Pál János pályamunkája az *Ellenállás, alkalmazkodás, kiszolgálás. Az Unitárius Egyház szerepkörei (1945–1965)* címet viseli, 448 oldalas monográfia, 2017-ben látott napvilágot a Pro-Print Könyvkiadónál. Lektorálta Bárdi Nándor, Kovács Sándor és Stefano Bottoni. A bevezető és összegző fejezet 9 analitikus tömböt zár közre, amelyekben a szerző a romániai államszocializmus magyar felekezeti megítélését, az egyházat irányító és felügyelő hatóságokat (1945–1965), az unitárius egyház 1945–1965 közötti felépítését, 1945 előtti és utáni intézményrendszerét és stratégiáit, az államszocialista átalakulásnak az egyházra gyakorolt hatását, az egyház és a pártállam viszonyát foglalja össze (14+6+11+36+99+11+25+12 oldal). Az elemzés a kiépülő politikai ideológia és intézményi struktúra, valamint az egyház intézménye, a vallási élet és a kisebbségi társadalom feszült viszonyát rekonstruálja. Az elemzés gazdag primer forrását a gyűjtőlevéltárak kéziratos és publikált anyaga, kéziratos és publikált emlékiratok, az egyházi és állami törvénykezés előírásai képezik. Továbbá a szerző a téma gazdag szakirodalmát hasznosítja.

Pál János pályázatához Novák Csaba Zoltán kutató írt ajánló sorokat. Elismeréssel méltatja a szerző alapkutatásait, nemzetközi szakirodalmi tájékozottságát. Mind kutatási profiljának, mind a jelen munkának sajátossága, hogy „új témát és ezzel új szintet hozott az államszocializmus kutatásában. [...] Azzal, hogy az egyik legfontosabb kisebbségi intézmény, az egyház és az állam viszonyát helyezi górcső alá, elemzi, új kutatási perspektívákat, értelmezési kereteket nyitott meg.” A pályamunka egyszerre úttörő jellegű és egyszerre szintézis: „alaplú az egyháztörténeti (és nem csak) kutatásokban.”

A pályázatot elbíráló zsűri, Sipos Gábor történész, Farmati Anna irodalomtörténész és Egyed Emese irodalomtörténész elismerve mind a négy pályázat értékeit, idén megosztva: Fodor János, illetve Pál János pályázatának ítélte a Debüt-díjat. A nyerteseknek és valamennyi pályázónak gratulálunk.

Contents

Márton Szilágyi: Composition Practices in János Arany's Volumes of Poetry and the Manuscript " <i>Kisebb Költemények</i> " (1856)	1
Adél Csata: József Benkő's Working Method in his " <i>historia litteraria</i> "	13
Anikó Novák: "The props are already crowded". Collecting and Musealisation in Ottó Tolnai's Book " <i>Nem könnyű</i> "	29
Enikő Molnár Bodrogi: Regionauts in Fennoscandian Minority Literatures – with Special View upon Sami, Meänkieli and Kven Literatures	42

Workshop

Yvette Jankó Szép: Translation as Theater, Theater as Translation. On the Theatrical Metaphors of Theatre Translation Studies	60
Katalin Ágnes Barta: Lilla Bulyovszky and the Hungarian Theatrical Discourse	69
Andrea Zsigmond: On Our Cultic Behaviour towards Actors. Some Insights	82
Balázs Zágoni: A Quick Inventory of a Hundred-Year-Old Silent Film Production	95

Review

Annamária Biró: Changes in the Functions of Poetry at the Beginning of the 19 th Century	101
Péter Simoncsics: Testimony of Great Times in Béla Vikár's Letters	104
Adél Csata: The Hungarian Edition of József Benkő's Work in the Field of " <i>historia litteraria</i> "	106
Annamária Codău: Alternatives of Co-operation between Bodies and Languages	109
Imola Katalin Nagy: Friend or Foe? Auto-images and Hetero-images in Literature	111
Vilmos Keszeg: Project-Evaluation in 2017 (Debut Prize)	115

Cuprins

Márton Szilágyi: Practici de compoziție în volumele lui János Arany și manuscrisul „ <i>Kisebb költemények</i> ” (1856).....	1
Adél Csata: Metoda de lucru a lui József Benkő în „ <i>historia litteraria</i> ”	13
Anikó Novák: „Rechizitele s-au înghesuit”. Colectare și muzealizare în volumul lui Ottó Tolnai „ <i>Nem könnyű</i> ” [Nu-i ușor].....	29
Enikő Molnár Bodrogi: Regionauții în literaturile minoritare din Fenoscandia – cu privire la literaturile scrise în limba laponă, meänkieli și kvenă	42

Atelier

Yvette Jankó Szép: Traducerea ca teatru, teatrul ca traducere. Despre metaforele teatrale ale discursului traductologic	60
Katalin Ágnes Barta: Lilla Bulyovszky și discursul teatral maghiar.....	69
Andrea Zsigmond: Cum ne tratăm actorii. Câteva aspecte ale atitudinii noastre deificatoare.....	82
Balázs Zágoni: Inventar scurt al unei producții de filme mute centenare. Moartea și învierea moștenirii Janovics	95

Recenzii

Annamária Biró: Schimbări ale funcțiilor poeziei la începutul secolului al 19-lea.....	101
Péter Simoncsics: Mărturia marilor vremuri în scrisorile lui Béla Vikár	104
Adél Csata: Ediția în limba maghiară a operei lui József Benkő în domeniul „ <i>historia litteraria</i> ”	106
Annamária Codău: Despre alternative de cooperare dintre corpuri și limbi	109
Imola Katalin Nagy: Prieten sau dușman? Auto-imagini și hetero-imagini în literatură	111
Vilmos Keszeg: Evaluarea proiectelor prezentate în anul 2017 (Premiul de Debut)	115

Tartalom

Szilágyi Márton: Arany János kötet szerkesztési gyakorlata és a <i>Kisebb költemények</i> (1856)	1
Csata Adél: Benkő József munkamódszere <i>historia litterariájában</i>	13
Novák Anikó: „a kellékek már összezsúfolódtak”. Gyűjtés és muzealizálás Tolnai Ottó <i>Nem könnyű</i> című kötetében	29
Molnár Bodrogi Enikő: Határjárók a fennoskandiai kisebbségi irodalmakban. A számi, a meänlieli és a kvén irodalom esete	42

Műhely

Jankó Szép Yvette: Fordítás mint színház, színház mint fordítás. A fordítástudományi diskurzus színházi metaforáiról	60
Bartha Katalin Ágnes: Bulyovszkyné Szilágyi Lilla és a magyar színházi diskurzus.....	69
Zsigmond Andrea: Adalékok az erdélyi magyar színész kultusz vizsgálatához	82
Zágoni Balázs: Gyors leltár egy százéves némafilmgyártásról, avagy a Janovics-hagyaték pusztulása és feltámadása	95

Szemle

Biró Annamária: Funkcióváltás a 19. század elejének költészetében	101
Simoncsics Péter: Nagy idők tanúsága Vikár Béla leveleiben	104
Csata Adél: Benkő József honismereti munkájának magyar nyelvű kiadásáról	106
Codău Annamária: Testek és nyelvek együttműködésének alternatíváiról	109
Nagy Imola Katalin: Barát vagy ellenség? Énképek és másságképek az irodalomban	111
Keszeg Vilmos: A 2017-re vonatkozó pályázatok értékelése (Debüt-díj)	115